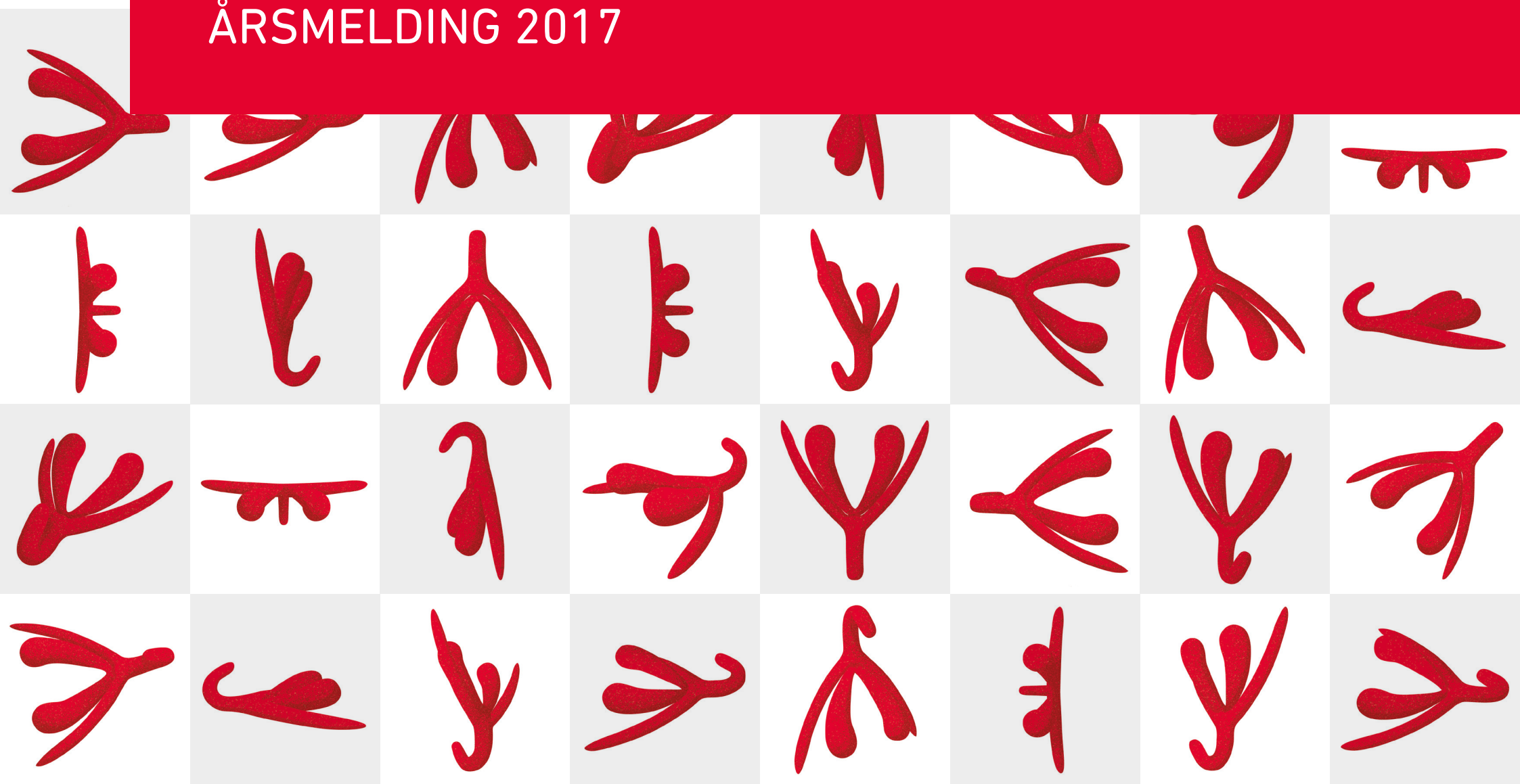

ÅRSMELDING 2017

Innhold

KLINISK ARBEID

- 4 Klinikken
- 5 Statistikk: Hvor kommer pasientene fra?
- 6 Brukerundersøkelse
- 6 Helsetilbud til personer som kjøper sex – PKS
- 7 Menn som har sex med menn – MSM
- 7 Samtalegruppe for unge transpersoner
- 7 Helsetjenester tilrettelagt for hørselshemmede
- 8 Superbrukere p-stav
- 9 Chat-tjenesten
- 10 HPV-vaksiner
- 12 Prevensjonsstatistikk
- 13 Seksuelt overførbare infeksjoner
- 14 Posteksponeringsprofylakse – PEP

UNDERVISNING

- 15 Etniske minoriteter og seksualitet
- 15 Seksualitetsundervisning i Oslo skolen
- 15 Prevensjonspermen
- 16 Kurs og hospitering for helsepersonell
- 17 Kurs- og undervisningssteder
- 18 Metodebok for seksuell helse
- 20 HFU-dagen

PÅVIRKNINGSARBEID

- 21 Politiske saker
- 21 Klitoris
- 22 Skamløsdagen
- 23 Nasjonal undersøkelse blant elever
- 23 Skjedekransen
- 24 Kjønnsmangfoldsdagen
- 24 Politiske innspill
- 24 Sex og samfunns ungdomsgruppe
- 25 sexogsamfunn.no
- 26 Medieoppslag

Stiftelsen Sex og samfunn

FORMÅL

Sex og samfunn er en ideell stiftelse som har som formål å arbeide for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter, både på individ-, gruppe- og samfunnsnivå. Arbeidet skal være forankret i prinsippet om at alle individer har kontroll og bestemmer fritt over egen kropp og seksualitet.

Stiftelsen skal arbeide for dette formålet gjennom klinisk og pedagogisk virksomhet, samt gjennom faglig utvikling og politisk påvirkningsarbeid. Stiftelsen er partipolitisk uavhengig.

STYRET

Sex og samfunns styre ledes av Britt Ingjerd Nesheim. Styremedlemmer i 2017 var Berit Austveg, Torunn Kanutte Husvik, Henrik Asheim (trakk seg i september pga. ny stilling som kunnskapsminister) og Anders Røyneberg. Varamedlemmer var Mathias Berstad Malmgren og Marius Johansen.

ANSATTE

I 2017 var det 16 personer (11,87 årsverk) i faste stillinger. I tillegg har 48 personer (6,15 årsverk) tatt vakter ved klinikken, som undervisere og på vår chat-tjeneste. Totale årsverk var 18,02.

Maria Røsok er daglig leder og Tore Holte Follestad er assisterende daglig leder.

FINANSIERING

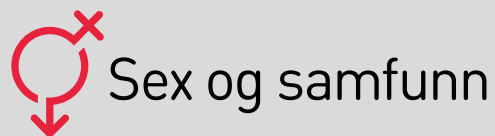
Sex og samfunn finansieres av tilskudd fra Oslo kommune, Helsedirektoratet, Fylkesmannen og Justisdepartementet, samt egne inntekter fra kurs og undervisning, salg av Metodebok for seksuell helse og HPV-vaksinering. I 2017 hadde Sex og samfunn en samlet omsetning på 20,2 millioner kroner, og et overskudd på 2,2 millioner kroner.

HISTORIE

Sex og samfunn ble etablert i 1971, under navnet *Sosialistiske legers forenings klinikk for seksuell opplysning* (SOSLF). Navnet ble endret til *Klinikk for seksuell opplysning* (KSO) i 1990, og til *Sex og samfunn* i 2008.

Siden etableringen har begrepet *selvbestemt* vært i fokus. Sex og samfunns leger og sykepleiere var en viktig del av kampen for selvbestemt abort. De hjalp kvinner til å få utført abort, de fikk satt søkelys på urettferdigheten i abortnemnds systemet og deltok aktivt i samfunnsdebatten. De var sentrale i å kjempe fram Lov om selvbestemt abort, vedtatt i 1978. Tilgang til selvbestemt prevensjon har også vært en viktig sak: Pasienten må selv kunne velge prevensjonsmetode; uten spørsmål om hvorfor de ønsker prevensjon. Selvbestemt seksualitet innebærer retten til å ha, føle og utøve egen seksualitet, så lenge det ikke strider mot norsk lov eller andre menneskers autonomi eller selvbestemmelse. Seksualitetsundervisning er viktig i arbeidet for å fjerne tabuer knyttet til seksualitet, og i vår undervisning har vi en positiv tilnærming til seksualitet og vi legger vekt på selvbestemmelse og mestring.

Sex og samfunn har en omfattende virksomhet. Vi deler arbeidet vårt inn i tre hovedområder:

KLINISK ARBEID

Vårt kliniske arbeid inkluderer bla. poliklinikken, sexologisk rådgivning, samtalegrupper for transungdom, hurtigstet hiv, helsetilbud for personer som kjøper sex, tilbud om oppfølging etter oppstart med PEP, HPV vaksiner, prosjekt for minoritetsetniske og vår nasjonale chat-tjeneste.

UNDERVISNING

Vi underviser årlig mer enn 7000 niendeklasseelever i Oslo-skolen, i tillegg holder vi kurs og opplæring for helsepersonell over hele landet, studenter ved høyskoler og universiteter, for hospitanter, samt for minoritetsetniske personer i Osloområdet.

PÅVIRKNINGSARBEID

Sex og samfunn har hatt en viktig politisk stemme siden oppstarten i 1971. I de senere årene har vi trappet opp vårt politiske arbeid og vårt mediarbeid.

Nytt rekordår for Sex og samfunn

2017 har vært et rekordår for Sex og samfunn på mange områder. Vi er blant annet mer besøkt, flere har fått undervisning av oss, vi har svart på flere chat-samtaler, vært mer i media med viktige saker, startet med HPV vaksiner, fått flere samarbeidspartnere, og arrangert en større Skamløsdag og prisutdeling. I år gikk prisen til de modige damene i Vi tror deg-stiftelsen.

754 000 unike brukere har vært innom sexogsamfunn.no, disse har til sammen lest sidene 1,9 millioner ganger i 2017. eMetodeboken har økt til 86 000 brukere og 403 000 sideoppslag.

Dette betyr at det er et behov for tjenestene vi tilbyr. Etterspørselen er stor, og vi klarer dessverre ikke å levere på alle ønsker og forespørsler. Vi måtte blant annet stenge inntaket til klinikken 34 prosent av alle åpningskvelder på grunn av for stor pågang, så nei til flere undervisninger, og det er ett års ventetid på å få hospitere hos oss. Vår TNS Kantar undersøkelse blant ungdom om seksualitetsundervisning viser at det fremdeles er en lang vei å gå før denne er god nok for alle.

«Frihet fra skam – Frihet til å velge» har stått i fokus for alt vårt arbeid. Vi jobber med dette både klinisk, i undervisning og ikke minst i påvirkningsarbeidet politisk og i media.

Vårt overordnede mål er å være kompetansedriver innenfor fagfeltet seksuell helse. Da kreves det mye av oss, og vi jobber hele tiden for å holde oss oppdaterte og levere tjenester av høy kvalitet.

I 2017 hadde vi fokus på fagmiljø og har jobbet videre med HFU Oslo nettverk og Nasjonalt SRHR-nettverk, vi arrangerte konferanser og fagdager for helsepersonell, deltok på Arendalsuka, oppdaterte kontinuerlig eMetodeboken for seksuell helse og lanserte en ny versjon av prevensjonspermen.

I 2017 har vi også markert at det er 50 år siden p-pillen ble godkjent til bruk som prevensjonsmiddel i Norge. Da hadde den allerede vært godkjent i seks år i flere andre land. Vi jobber fremdeles for retten til prevensjon for alle kvinner, og en av våre politiske saker i 2017 handlet om gratis prevensjon til de under 16, her må vi fortsette å kjempe en stund til.

Vi ønsker med dette å takke alle ansatte for innsatsen i 2017. Dere gjør en forskjell for alle de unge vi jobber for. Og takk til alle samarbeidspartnere som sammen med oss har bidratt til å gjøre en forskjell.

Maria Røsk
daglig leder

Britt-Ingerd Nesheim
styreleder

KLINISK ARBEID

Klinikken ligger sentralt på Grünerløkka i Oslo, og er selve navet i Sex og samfunns arbeid. Alle våre tjenester er gratis og tilgjengelige for alle opp til 25 år. Over 47 000 henvendelser ble registrert i 2017, fordelt på poliklinikk og chat. Klinikken er åpen for forhåndsbestilte timer på dagtid alle ukedager, og for drop-in mandag til torsdag mellom klokken 15 og 19.

Vår kompetanse og vårt kliniske arbeid utgjør grunnlaget for blant annet utarbeidelse av Metodebok for seksuell helse, og den gratis digitale versjonen emetodebok.no,

et anerkjent oppslagsverk for helsepersonell. I tillegg utarbeider vi Prevensjonsguide og Prevensjonsperm som benyttes av helsepersonell i hele landet.

KLINIKKEN

Rundt 15 000 hadde time eller kom på drop-in ved klinikken i 2017. I tillegg fikk over 4 000 pasienter HPV-vaksine, og det ble gjennomført i overkant av 10 000 selvtester. Våre ansatte besvarte nesten 10 000 henvendelser per telefon, epost og brev i tillegg til 8 300 chat-samtaler i 2017.

16 526

tok klamydiatest ved Sex og samfunn i 2017

1 723

testet positivt for klamydia ved Sex og samfunn i 2017

730

fikk satt inn spiral hos Sex og samfunn i 2017

8 260

kontaktet oss via vår chat i 2017

726

fikk satt inn p-stav hos Sex og samfunn i 2017

7 700

niendeklassinger fikk seksualitetsundervisning fra oss i 2017

HVOR KOMMER PASIENTENE FRA?

86 prosent av pasientene som kommer til Sex og samfunn bor i Oslo. 14 prosent er fra resten av landet eller utlandet.

Det var 14 598 personer som benyttet Sex og samfunns tilbud i 2017, fordelt på 42 036 konsultasjoner.

Det var flest pasienter fra Bydel Grünerløkka, totalt 2526 pasienter som benyttet Sex og samfunns ulike tilbud 7939 ganger i 2017. Dette har blant annet sammenheng med et prosjekt der unge bosatt i bydelen fikk gratis prevensjon.

Tallene for de ytre bydelene er lavere: blant unge i bydel Stovner var det for eksempel bare 4 prosent som brukte tilbudene hos Sex og Samfunn.

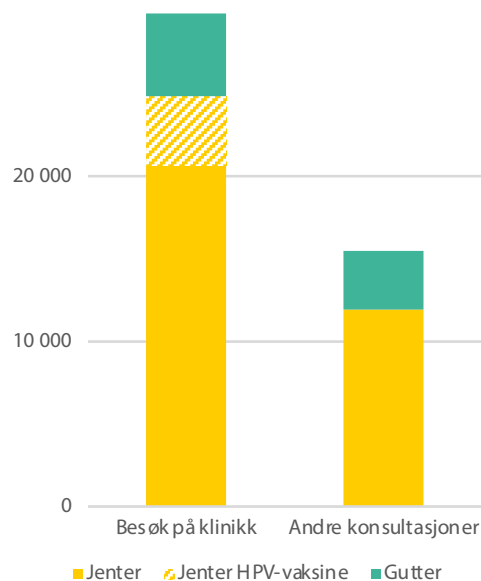
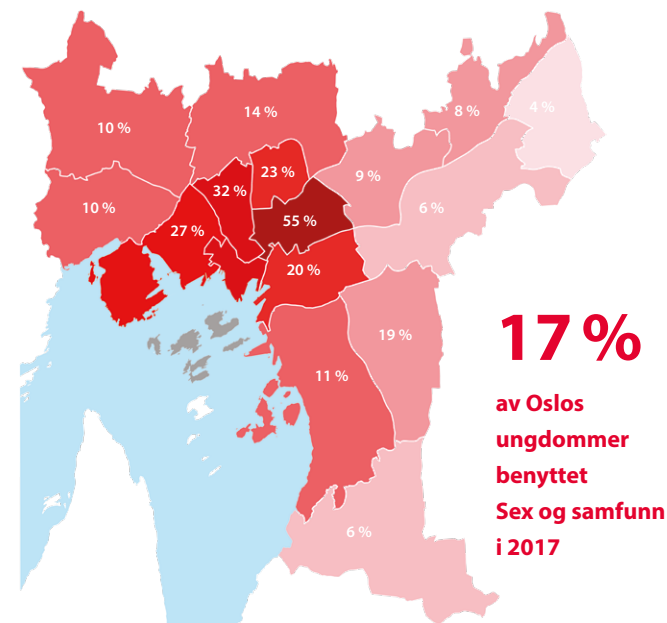
* Unge i bydel: Antall folkeregistrerte i bydelen mellom 15 og 25 år per 31. desember 2017. Kilde: Statistisk sentralbyrå.

** Andel er en sammenligning av antall pasienter og folketall.

Unge som er folkeregistrert i annen bydel/kommune enn de bor i kan gi skjevheter i statistikken.

	Pasienter	Unge i bydel*	Andel **
Grünerløkka	2 526	4 597	55 %
St. Hanshaugen	1 657	5 102	32 %
Frogner	1 875	7 052	27 %
Sagene	1 035	4 429	23 %
Gamle Oslo	1 044	5 249	20 %
Nordre Aker	931	6 766	14 %
Nordstrand	611	5 618	11 %
Ullern	320	3 156	10 %
Vestre Aker	534	5 452	10 %
Bjerke	306	3 447	9 %
Østensjø	458	5 318	9 %
Grorud	259	3 447	8 %
Søndre Nordstrand	341	5 497	6 %
Alna	361	5 880	6 %
Stovner	188	4 449	4 %
Utenfor Oslo	2 027		
	14 598		

Andel av innbyggerne 15–25 år per bydel i Oslo som benyttet Sex og samfunn i 2017

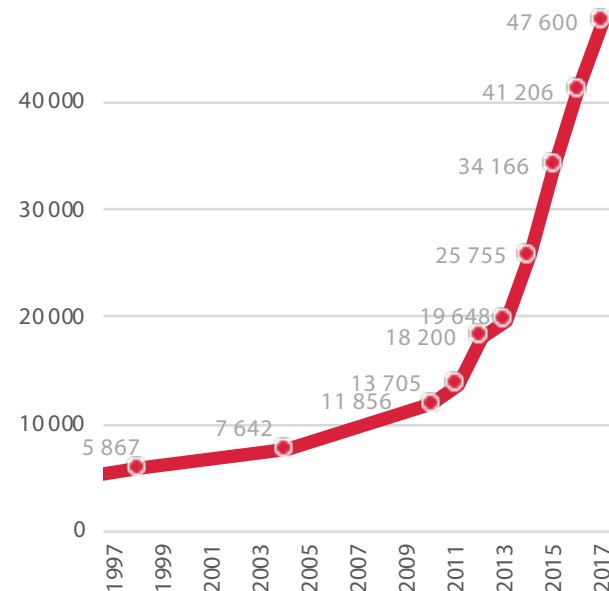

6400 FLERE KONSULTASJONER OG HENVENDELSER ENN ÅRET FØR

I 2017 mottok vi 47 600 henvendelser, inkludert konsultasjoner. Dette gjør Sex og samfunn til Norges største senter for seksuell og reproduktiv helse.

Antall konsultasjoner økte med nesten 6400 sammenlignet med 2016. På ti år er antall konsultasjoner mer enn firedoblet. Dette viser at det er stort behov for tjenestene våre.

Grafen til venstre viser hvordan konsultasjonene fordelte seg på type. 66 prosent av konsultasjonene var besøk på klinikken. De resterende 34 prosentene var konsultasjoner via chat, telefon, e-post o.l. 80 prosent av pasientene var jenter.

Sex og samfunn har i flere år hatt tilbud om sexologisk rådgivning. I 2017 ble dette tilbudet videreført. Ved klinikken har det blitt gjennomført 249 konsultasjoner fordelt på 107 personer, i snitt 2,4 pr pasient. Andelen som definerer seg som gutter er på 42 %. Dette er en fordobling fra 2016.

Ansatte ved Sex og samfunn har i 2017 deltatt med

presentasjoner på konferansene i World Association for Sexual Health, European Federation of Sexology og Nordic Association of Clinical Sexology – på siste konferanse med syv presentasjoner. Våre erfaringer fra ulike prosjekt knyttet til ungdom og seksualitet er etterspurt. Få organisasjoner kan vise til tilsvarende erfaring mengde- og temamessig som Sex og samfunn.

Til sammen ble det gitt 270 timer sexologisk rådgivning i 2015.

Som en del av vårt evalueringsarbeid gjennomfører vi to brukerundersøkelser ved klinikken hvert år. Resultatene viser at de som bruker Sex og samfunn i stor grad er veldig fornøyde med tjenestene vi tilbyr og måten disse blir utført på. Nesten alle svarer at de vil komme tilbake til Sex og samfunn neste gang de trenger noe vedrørende seksualitet

Til sammen svarte 94 % at de var «fornøyd» eller «svært fornøyd» med besøket. Tilbakemeldinger om potensiale for forbedring går i stor grad på at det er lang ventetid.

PKS inkluderer tilbud om smittesjekk for seksuelt overførbare infeksjoner, samtale og veiledning. Prosjektets mål er å redusere antall sexkjøp og bidra til bevissthet rundt menneskehandel, samt å redusere smitte av seksuelt overførbare infeksjoner.

I 2017 har vi hatt totalt 637 konsultasjoner rundt sexkjøp. I tillegg har flere menn, kvinner og transkvinner som selger sex blitt fulgt opp i prosjektet. Ingen kvinner som oppsøkte klinikken oppga å ha kjøpt sex, men 66 kvinner har i løpet av 2017 oppgitt å være partner til en person som har kjøpt,

Veldig bra tilbed, alltid seriøs og hyggelig miljø 😊😊

Elsker dere/keep it up

Fortsett med den gode jobben!

Hyggelige tilbakemeldinger fra pasienter. Vi gjør systematiske undersøkelser blant pasienter, elever som får seksualundervisning, kursdeltakere m.m. Tilbakemeldingene vi får er jevnt over svært positive.

eller som kjøper sex. Noen av disse har fått oppfølging direkte i PKS-prosjektet, andre i den ordinære klinikkdiriften til Sex og samfunn.

Antallet henvendelser fra ulike aktører og medier som ønsker kunnskap om personer som kjøper sex er svært høyt. I året som har gått har prosjektleder Anders Røyneberg blant annet presentert prosjektet på den nordiske sexologikonferansen i Trondheim og på verdenskonferansen i sexologi i Praha. Generell kunnskap og erfaring fra prosjektet viderefremmes også i relevante kurs og seksualitetsundervisning.

Nettsiden til PKS www.smittesjekk.no har i 2017 hatt 18 000 sidevisninger og nesten 17 000 unike visninger. Mange benytter smittesjekk.no for å hente informasjon og på denne måten når vi ut nasjonalt. Flere klikker seg også videre fra nettsiden til Sex og samfunns chat, og benytter dette tilbudet for videre spørsmål og veiledning.

MENN SOM HAR SEX MED MENN

Menn som har sex med menn (MSM) er en utsatt gruppe med tanke på smitte av seksuelt overførbare infeksjoner sammenlignet med mange andre grupper. Vi har derfor enkelte tilbud spesielt rettet mot MSM. Tilbudene inkluderer hurtigst hiv og samtaletilbud (ved oppmøte på klinikken og på chat). Det ble gjennomført over 800 konsultasjoner i 2017.

SAMTALEGRUPPE FOR UNGE TRANSPERSONER

Også i år fasiliterte våre sexologiske rådgivere samtalegrupper for unge transpersoner mellom 14 og 25 år. Ungdommene kom fra Oslo og omkringliggende fylker. Vi har også fulgt opp flere i individuelle samtaler, og tilbudt timeavtale for hormoninjeksjoner for personer som allerede har fått utskrevet medikamentet av lege og følges opp der.

HELSETJENESTER TILRETTELAGT FOR HØRSELHEMMEDE.

Sex og samfunn har i 2017 tilrettelagt våre tjenester for personer med behov for tegnspråktolk. Tilretteleggingen er muliggjort gjennom installering og opplæring av digitale verktøy for bildetolk. Prosjektet er utført i samarbeid med Rådgivningskontoret for syn og hørsel i Oslo og bildetolketjenesten ved NAV. Hørselshemmede med behov for tegnspråktolk kan nå bestille time via pasientsky, samt benytte vårt drop-in tilbud med bildetolk. Dette gjør at også personer med behov for tegnespråktolk kan komme på drop-in uten å måtte bestille tolk på forhånd.

I 2017 fikk hørselshemmede tilbud om konsultasjon på Sex og samfunn med tegnspråktolk. For å få til dette har vi hatt opplæring av tolker og installert nye verktøy for bildetolkning. Prosjektet fikk mye positiv omtale blant bildetolker og hørselshemmede.

Superbrukere p-stav

Det er et skrikende behov for helsepersonell som kan sette inn og ta ut p-stav i Norge. Mangel på kompetent helsepersonell gjør at det mange steder i landet er svært vanskelig å få starte med p-stav, for kvinner som ønsker dette. I 2016 opprettet derfor Sex og samfunn et program for utvikling av superbrukere i p-stav, støttet av Helsedirektoratet.

KUNNSKAPEN DELES

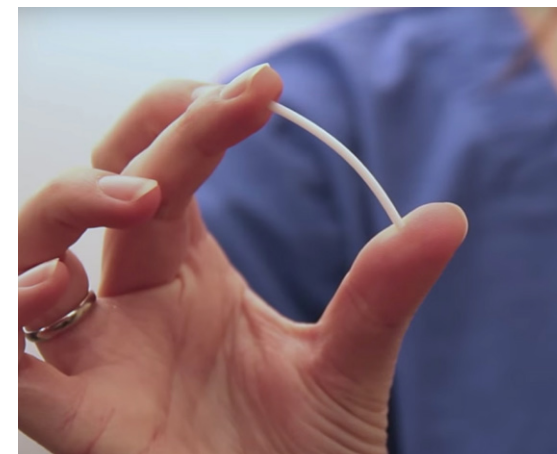
Superbrukeropplæringen starter med forberedelser (teori og øvelser) som deltakeren skal gjennomføre før hun kommer til Sex og samfunn. Når deltakeren møter instruktøren får hun sette inn, fjerne og bytte p-staver på pasienter en hel dag under veiledning på Sex og samfunns poliklinikk. Formålet med å utdanne superbrukere er at vi får flere kompetente helsepersonell som kan utføre prosedyrene. Samtidig kan de også ta med seg kunnskapen til hjemstedet og dele kunnskapen ved å drive opplæring av kollegaer lokalt.

HELE LANDET – UNTATT VESTFOLD

I 2017 ble det utdannet 22 superbrukere fordelt på 15 fylker. Siden starten av prosjektet i 2016 er det til sammen utdannet 36 superbrukere fordelt på 18 fylker (alle, unntatt Vestfold). Det er helsesøstre, jordmødre og leger i kommunehelsetjenesten som hittil har deltatt på opplæringsdagene. Selv om superbrukerne er jevnt fordelt, så er Norge fortsatt et stort land. Vi ser at det er behov for langt mer enn én superbruker per fylke.

UTVIDET TILBUD I 2018

Opplæringen er svært populær, og det har vært opp til 6 måneders ventetid. På grunn av logistikkutfordringer (at vi får nok pasienter til superbrukerdagene) er det ikke mulig å utvide ordningen med særlig mange flere superbrukerdager på Sex og samfunns poliklinikk. For å øke kapasiteten vil vi i 2018 derfor også tilby å reise ut og til kommunene, slik at deltakerne selv kan sette opp en pasientliste med egne pasienter, og dermed vil få opplæring som superbruker på sitt hjemsted.

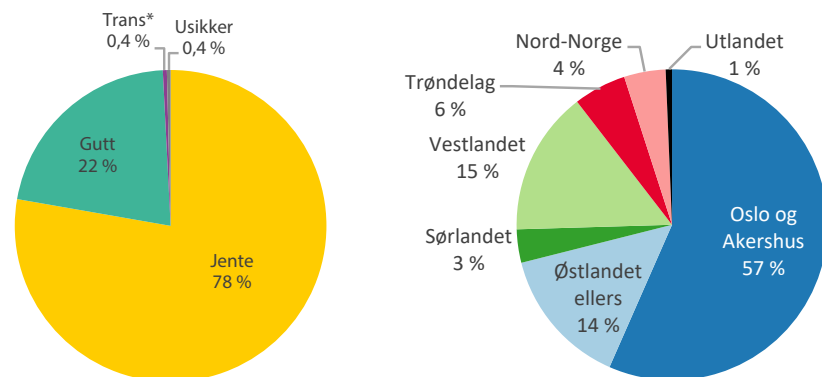
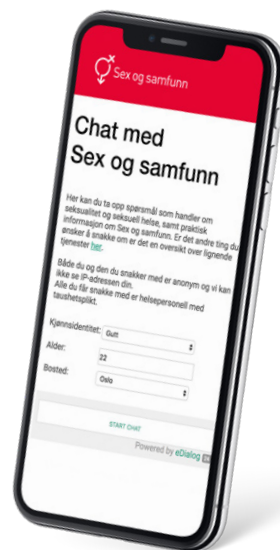

Helsesøster Mariann Olsvik er prosjektleder for opplæringen av superbrukere.

Chat

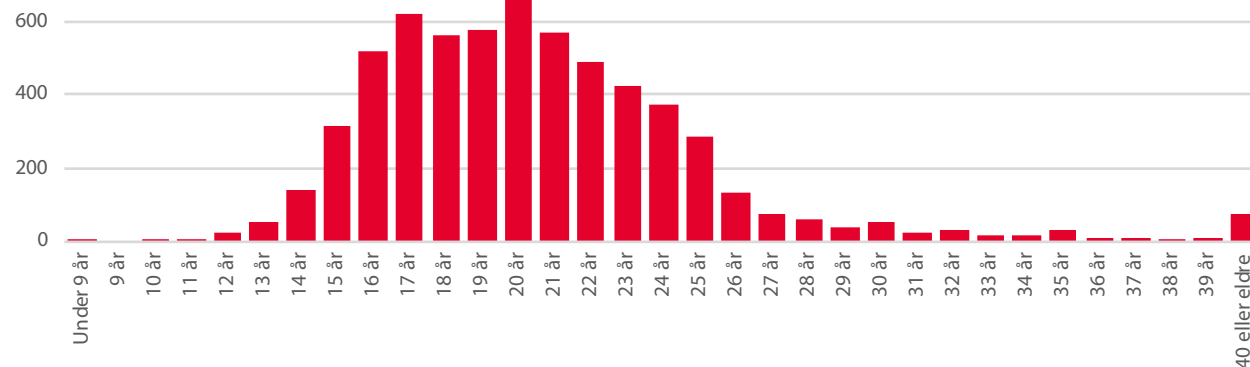
Sex og samfunns chat-tjeneste betjente i 2017 totalt 8 260 samtaler (en økning på 2 500 fra 2016), og var i kontakt med personer fra samtlige av landets fylker. Norskspråklige personer bosatt i utlandet bruker også tjenesten. Majoriteten av brukerne (43 %) er i aldersgruppen 20-25 år.

Våre evalueringer av chat-tjenesten viser at det er et stort behov for tjenesten, og at de som bruker tjenesten har mange og varierte behov, som de oppgir at de i stor grad får dekket.

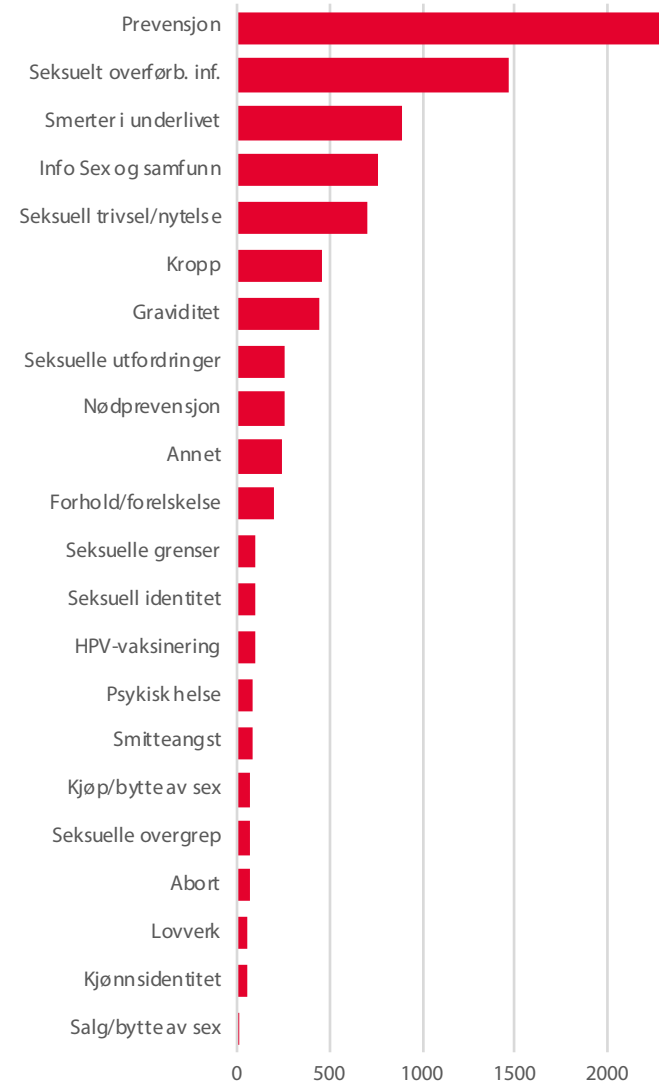

Det er flest jenter (78 %) som stiller spørsmål på chat. Det store flertallet er fra Østlandet (71 %).

Det er flest unge som bruker tjenesten: 45 % var under 20 år, 51 % mellom 20 og 30 år og 4 % var over 30 år.

HVA SPØR CHAT-BRUKERNE OM?

Vi får mange av de samme spørsmålene på chat som i vanlige konsultasjoner på Sex og samfunn. 26 prosent av samtalenes handlet om prevensjon, 17 prosent om seksuelt overførbare infeksjoner.

6550 HPV-vaksiner på Sex og samfunn

Norske jenter i 7. trinn fikk fra 2009 HPV-vaksine i barnevaksinasjonsprogrammet. Fra 2016 ble det innført et opphentingsprogram der alle kvinner født i 1991 og senere også fikk tilbud om gratis HPV-vaksine, dersom de ikke hadde tatt vaksinen tidligere. Sex og samfunn er et av flere steder i Oslo som har gitt vaksine til disse kvinnene. Fra høsten 2018 får også norske gutter HPV-vaksine i barnevaksinasjonsprogrammet.

HVA ER HPV?

HPV (humant papillomavirus) er et virus som kan smitte til hud eller slimhinne. Noen varianter av HPV kan gi vorter i hud, f.eks. kjønnsvorter eller fotvorter. Noen få av virusvariantene som ikke gir vorter kan påvirke kroppens egne hud- eller slimhinneceller til å utvikle seg til kreft.

Det tar oftest mange år fra viruset smitter til det utvikler seg til kreft. Vi vet at noen av HPV-typene kan føre til kreft i livmorhals, skjede, kjønnslepper, penis, endetarm og i halsen. Av disse kreftformene er kreft i livmorhals den vanligste.

VAKSINEN LURER IMMUNSYSTEMET

Poenget med HPV-vaksinen er å lure immunsystemet i kroppen til å tro at du har blitt smittet med HPV. HPV-vaksinen inneholder små kunstig framstilte partikler som etterligner overflaten på et ekte HPV-virus. Når immunsystemet oppdager disse lurepartiklene, begynner kroppen å lage beskyttelsesstoffer mot en innbilt HPV-infeksjon, og det er hele poenget: når beskyttelsesstoffene er på plass, blir en immun.

Vaksinen beskytter over 90 % av dem som blir vaksinert. Det betyr at mange menneskeliv vil bli reddet i framtiden. Samtidig er det viktig at vaksinerte kvinner tar celleprøve senere i livet, siden vaksinen ikke har 100 % beskyttelse.

200 VAKSINER PÅ ÉN DAG

Fordi det allerede er svært travelt og fullt av pasienter på Sex og samfunn på hverdager, har HPV-vaksineringen foregått på lørdag formiddag. I løpet av 40 lørdager ble det satt til sammen 5628 vaksinedoser på Sex og samfunn, og enkelte lørdager var det over 200 kvinner som fikk vaksine. Dette tilsvarte over 3% av alle vaksinedosene som ble satt til sammen i hele Norge i 2017.

Fra programmet startet i november 2016, og til utgangen av 2017 var det satt til sammen nøyaktig 6550 vaksinedoser på Sex og samfunn. Vi har benyttet oss av Pasientsky for å håndtere det store antallet timebestillinger.

VAKSINERING PÅ DIREKTEN

De fleste kvinnene fikk vite om HPV-vaksineringen via hjemmesidene til Sex og samfunn eller ved besøk på

klinikken. Ellers brukte vi i stor grad sosiale medier for å nå ut til kvinner med informasjons om tilbudene. Vi kjøpte annonser rettet spesifikt mot unge kvinner i Oslo på Facebook, la ut meldinger på Facebook, Twitter og Instagram og stilte opp i mediasaker om vaksinen. Et annet morsomt stunt var da P3-reporter Ragnhild fikk en dose med vaksine direkte på lufta i radioprogrammet Verdens rikeste land.

HELSEMINISTEREN PÅ BESØK

Onsdag 22. november gikk helseminister Bent Høie ut med den hyggelige nyheten om at også gutter skal få HPV-vaksine fra 2018. Svært gledelig var det at pressekonferansen ble avholdt hos Sex og samfunn. Med stort presseoppmøte snakket også direktør i Folkehelseinstituttet Camilla Stoltenberg, leder i Kreftforeningen Anne Lise Ryel og vår egen medisinske ansvarlig lege, Marius Johansen om suksesshistorien med HPV-vaksinering i Norge, så langt.

Helseminister Bent Høie og direktør ved Folkehelseinstituttet, Camilla Stoltenberg valgte å legge pressekonferansen om resultatene av HPV-vaksinasjonsprogrammet til Sex og samfunn. I forgrunnen Vanessa Leversen (venstre) og Fermesk Azaar som begge har tatt HPV-vaksinen.

Foto: Berit Roald, NTB Scanpix

Det var stort presseoppbud da helseministeren var på besøk. Han annonserte blant annet at gutter nå blir del av vaksinasjonsprogrammet.

Foto: Sex og samfunn

Eksplosiv økning i bruk av spiral blant unge

Sex og samfunn har i flere år jobbet for økt bruk av langtidsvirkende prevensjon (p-stav og spiral), først og fremst fordi disse har en overlegen sikkerhet mot graviditet. I tillegg viser flere studier at langtidsvirkende prevensjon gir mer fornøyde brukere og at metodene er mer brukervennlige.

P-stav varer i 3 år og en spiral i opp til 5 år. Det er ingen mulighet for å gjøre feil, som for eksempel å glemme en pille. Spiral og p-stav har heller ikke de farlige østrogenbivirkningene som p-piller har, med økt risiko blodpropp, hjerneslag eller hjerteinfarkt.

FLERE SPIRALER, FÆRRE P-STAVER

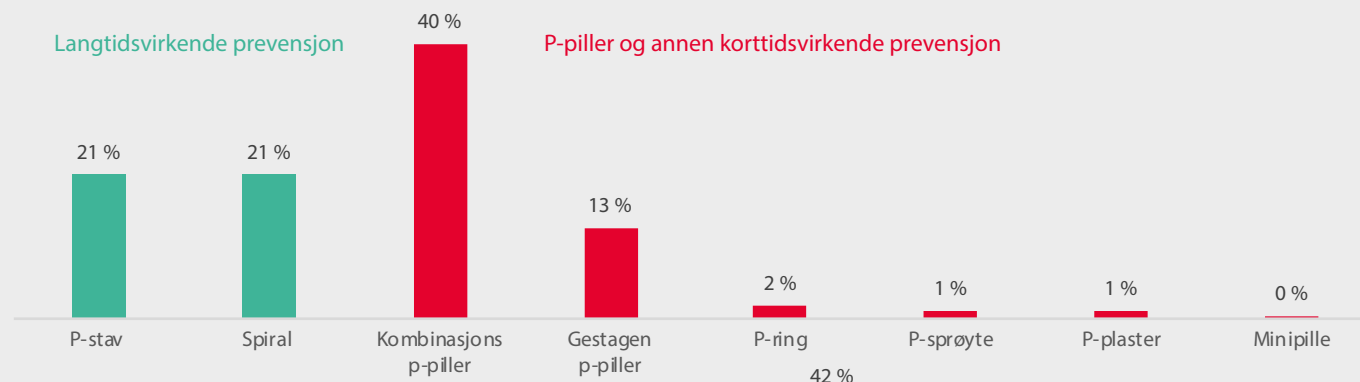
I 2017 ble det satt inn 730 spiraler og 726 p-staver, dvs. at 1456 kvinner startet med langtidsvirkende prevensjon. Dette er en økning på 6,5 % fra 2016. Mens det var en nedgang i antallet p-staver, var det en eksplosiv økning av antall spiraler, opp 43 % fra året før.

Fra vi startet registreringen i 2014, har den totale økningen i spiralbruk vært på 265 % for spiral og tilsvarende på 128 % for p-stav.

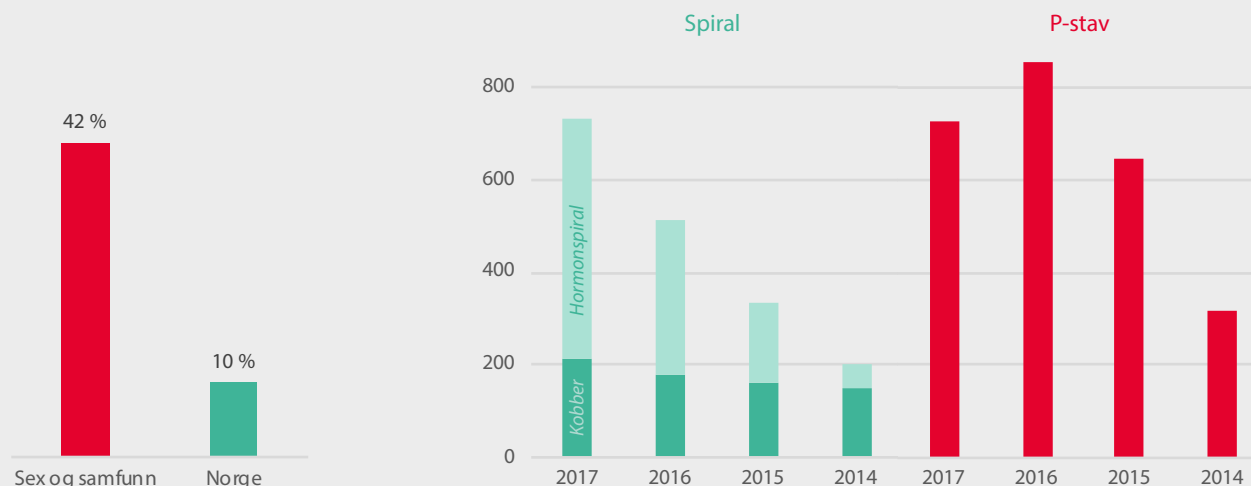
42 % av reseptene på prevensjon som ble skrevet ut ved Sex og samfunn i 2017 var på langtidsvirkende prevensjon. Denne andelen har økt fra de foregående årene; 38 % i 2016 og 27,5 % i 2015.

BEHOV FOR OPPLÆRING

Ikke alle fastleger eller helsestasjoner for ungdom i Oslo-området setter inn p-stav og spiral. I 2017 hadde 21 % av kvinnene som fikk satt inn p-stav eller spiral ved Sex og samfunn fått resept et annet sted.

Hvilke prevensjonsmidler valgte pasientene ved Sex og samfunn i 2017?

Bruk av langtidsvirkende prevensjon ved Sex og samfunn er over fire ganger høyere enn landsgjennomsnittet.

Fra 2016 til 2017 økte spiralbruken hos pasientene ved Sex og samfunn med 43 prosent, økningen fra 2014 til 2017 var 265 prosent. Bruken av P-stav gikk ned med 15 prosent siste år, men har totalt sett økt med 128 prosent de siste tre årene!

Klamydiarekord i 2017

MÅLRETTET TESTING

En av de viktigste oppgavene for Sex og samfunn er å teste og behandle SOI (seksuelt overførbare infeksjoner).

Tidlig behandling hindrer alvorlige helseskader og følgetilstander for den som har blitt smittet. I tillegg kureres infeksjonen før den spres til nye partnere.

Smitteoppsporing er en annen viktig oppgave; at personer som potensielt kan være smittet blir kalt inn til testing.

Fra 1. juli 2016 gikk vi over fra å screene alle for mykoplasma til å drive målrettet testing av pasienter med symptomer. I tillegg ble noen asymptomatiske pasienter fortsatt testet for mykoplasma (kvinner, før spiralinnsetting; og menn som har sex med menn). Dette førte til en kraftig nedgang i antall positive mykoplasmaprøver fra året før, fra 643 i 2016 til 217 i 2017. Mykoplasma-behandling er utfordrende på grunn av høy grad av antibiotikaresistens. Dette er også hovedårsaken til at vi ikke lenger tester asymptomatiske pasienter.

KLAMYDIAREKORD

I 2017 ble det for femte året på rad satt ny klamydiarekord med 1723 positive klamydiaprøver på Sex og samfunn, mot 1529 i 2016. Dette var en økning på 13 prosent fra året før og tilsvarer nesten 7 prosent av alle klamydiatilfellene i Norge.

Samtidig ble det også satt rekord i antall unge som testet seg; 16 526 prøver mot 15 535 i 2016. Dette tilsvarer en økning på 6 prosent. Forekomsten av klamydia økte noe fra 9,8 prosent i 2016 til 10,4 prosent i 2017.

Flere kvinner enn menn som testet positivt på klamydia, 1200 kvinner og 523 menn. Dette skyldes at flere kvinner enn menn testet seg. Forekomsten av klamydia var derimot høyere hos menn (13 %) enn hos kvinner (10 %).

Fjoråret viste altså en økning i klamydiatallene for fjerde året på rad. Samtidig har ikke forekomsten endret seg like mye. Det er positivt at flere unge enn noensinne tar ansvar og kommer for å teste seg.

FORTSATT HØYE GONORÉTALL

For noen få år tilbake var gonoré en SOI som man sjelden fant hos unge mennesker. De siste årene har forekomsten økt i Norge, i alle aldre. Totalt for fjoråret fant vi 69 tilfeller av gonoré, fordelt på 21 kvinner og 48 menn.

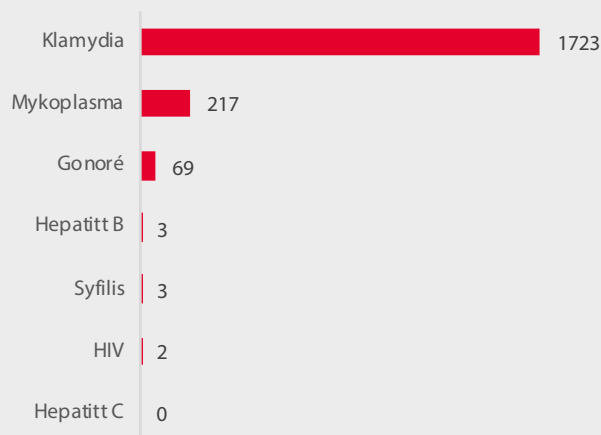
FÅ UNGE MED HIV

Hiv er uvanlig hos unge under 25 år. I 2017 ble det påvist to nye hiv-tilfeller hos unge msm på Sex og samfunn. Selv om tallene er lave, er det viktig med tidlig diagnostikk før pasientene rekker å smitte andre.

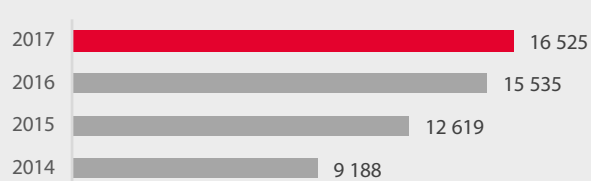
STATISTIKKEN LYVER LITT

De vanligste SOI-ene hos pasientene på Sex og samfunn er klamydia, herpes og kjønnsvorter. Kjønnsvorter og herpes diagnostiseres ved undersøkelse, og det tas svært sjelden prøver; derfor har vi ingen pålitelig statistikk for disse.

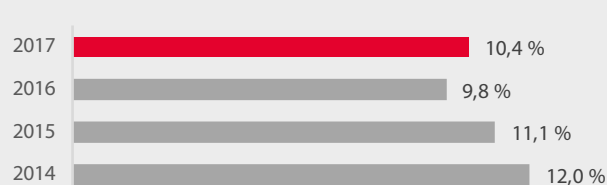
Mer enn 2000 positive prøver

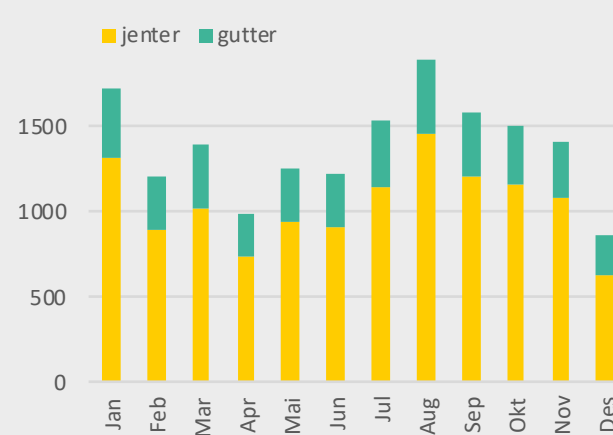
Antall klamydiaprøver

Forekomst av klamydia (prevalens)

Klamydiaprøver per kjønn per måned

PEP

Pep står for posteksponeringsprofylakse. Med andre ord er PEP altså medisiner som kan tas for å redusere muligheten for HIV-overføring etter en situasjon med høy risiko for HIV-smitte. Det kan for eksempel gjelde etter ubeskyttet sex med en kjent HIV-positiv person, stikkskade hos helsepersonell eller sprøytedeling. PEP-behandling bør komme i gang så tidlig som mulig, helst innen 4 timer og senest innen 48 timer.

LEGEVAKTA FØRSTE STOPP

I Oslo må pasientene oppsøke legevakta i Storgata for å starte med PEP-behandling. Tilbudet er dermed åpent 24 timer i døgnet. Behandlingen er en kur med antivirustabletter i 4 uker. Pasienten får med seg de første dosene og en resept slik at resten av medisinene kan hentes ut på apotek. Pasientene skal også følges opp med blodprøver etter 2, 4 og 12 uker. Siden 2015 har de pasientene som ikke har fastlege, eller ikke ønsker å følges opp hos fastlegen, fått tilbud om oppfølging på Sex og samfunn. Tilbudet om PEP-oppfølging har ingen aldersgrense.

70 % ØKNING

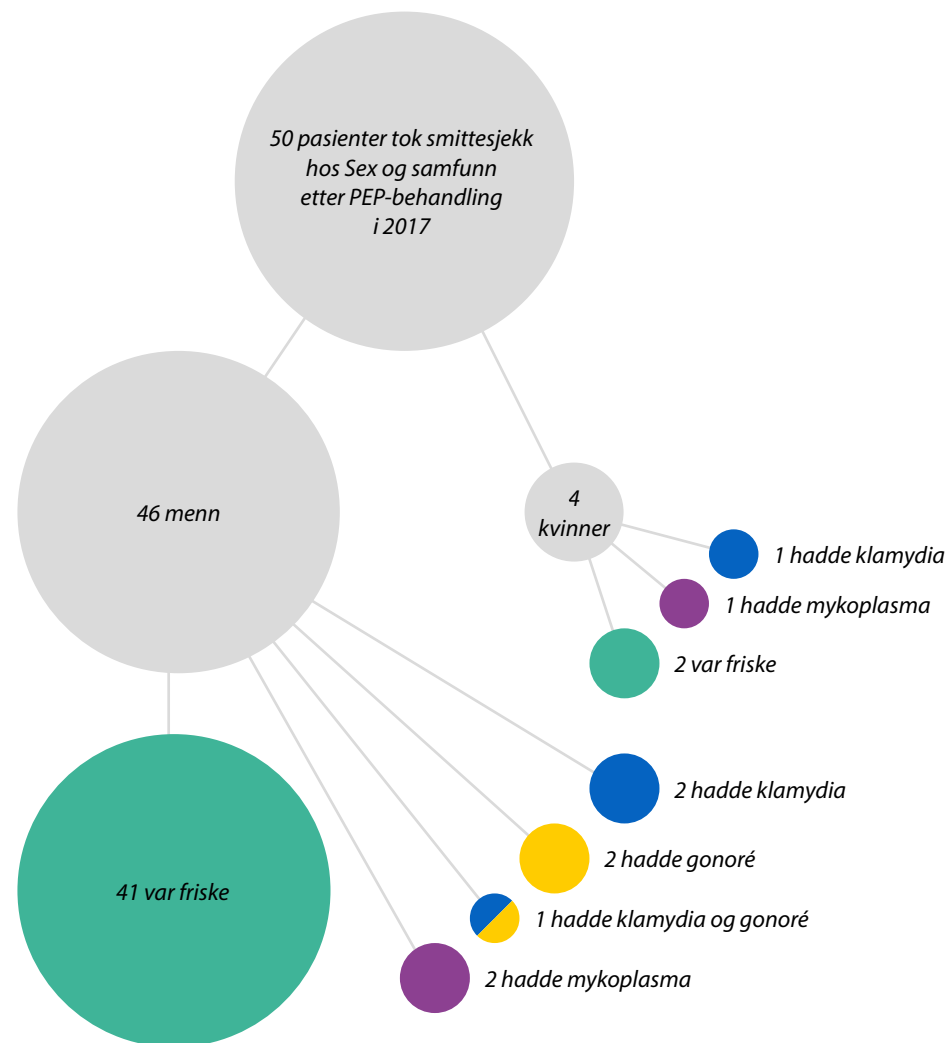
I 2017 ble det meldt 65 PEP-pasienter til Sex og samfunn fra legevakta. Av disse var det 14 som vi enten ikke fikk tak i, eller som allikevel ønsket oppfølging av fastlegen. Til sammen var det 51 pasienter som ble fulgt opp i 2017, en økning på 70 % fra året før. 4 pasienter var kvinner og 47 menn. Av mennene var det 70 % som hadde sex med andre menn, mens 30 % hadde sex med kvinner.

INGEN MED HIV

Av de 51 pasientene som ble fulgt opp var det 1 pasient som ønsket å ta testene for seksuelt overførbare infeksjoner (SOI) hos fastlegen. For 2017 står vi dermed igjen med 50 personer som har tatt PEP-behandling og som har blitt fulgt opp med testing for SOI på Sex og samfunn. Av disse var det ingen pasienter som testet positivt på hiv. Det var heller ingen positive blodprøver for hepatitt eller syfilis.

18 % MED KLAMYDIA, MYKOPLASMA ELLER GONORÉ

PEP-pasientene ble også testet for klamydia, gonorré og mykoplasma. Mulige prøvelokalisasjoner (hals, penis, vagina eller anus) ble valgt ut fra pasientenes seksualpraksis. Av de 50 PEP-pasientene som ble testet var det 9 (2 kvinner og 7 menn) som testet positivt på minst én av disse bakterielle SOI-ene. Disse pasientene fikk antibiotikabehandling og oppfølging på Sex og samfunn, og i tillegg ble det gjort smitteoppsporing og partnerbehandling.

65 pasienter ble henvist fra Oslo legevakt til Sex og samfunn for oppfølging etter PEP-behandling i 2017. 51 møtte til oppfølging, 50 ble testet. 82 % hadde ingen sykdommer. 9 pasienter hadde én eller flere seksuelt overførbare infeksjoner (klamydia, mykoplasma og/eller gonorré). Ingen av pasientene hadde HIV, syfilis eller hepatitt.

UNDERVISNING

Undervisning er en av de tre hovedområdene i Sex og samfunns virksomhet. Vi anser formidling av kunnskap og kompetanse om seksuell og reproduktiv helse og rettigheter som viktig for å sørge for at flest mulig i Norge kan få god helsehjelp innenfor feltet.

Vår undervisning består blant annet av seksualitetsundervisning for 9. trinn i Oslo kommune og for minoritetsetniske i Osloområdet, samt undervisnings- og kursvirksomhet rettet mot helsepersonell, andre relevante yrkesgrupper og studenter.

ETNISKE MINORITETER OG SEKSUALITET

Prosjektet «Seksuell helse hos seksuelle minoriteter» har som mål å bidra til økt kunnskap om seksuell og reproduktiv helse og seksualitet. Prosjektet retter seg mot personer med minoritetsetnisk bakgrunn og fagpersoner som jobber med denne målgruppen.

I 2017 har vi fokusert på å øke kunnskap og gi faglig trygghet til å ta opp temaet seksualitet i konsultasjoner for fagpersoner som jobber med målgruppen. Vi har også videreført tidligere års arbeid med undervisning blant etniske minoriteter om seksualitet, kropp, prevensjon og seksuelle rettigheter, både nyankomne og de med lengre botid i Norge.

Prosjektleder Trude Slettvoll Lien har i år presentert erfaringer fra prosjektet både på Verdenskonferansen i seksuell helse (WAS) i Praha og på den Nordiske sexologikonferansen (NACS) i Trondheim.

SEKSUALITETSUNDERVISNING I OSLO

Sex og samfunn har siden 1992 hatt tilbud om seksualitetsundervisning. Fra 2008 ble vårt undervisningsprogram gjort obligatorisk for alle på 10. trinn i Osloskolen.

I 2016 vedtok Utdanningsetaten at undervisningen skulle flyttes fra 10. trinn til 9. trinn. Etter dette har vi undervist både 10. trinn og 9. trinn i en overgangsperiode, slik at ingen skulle risikere å miste tilbudet. Ekstra mange elever har derfor fått undervisning fra oss i 2017. Siste halvår har vi i hovedsak undervist elever på 9. trinn.

Undervisningen evalueres jevnlig gjennom tilbakemeldinger fra elevene. Majoriteten er svært fornøyd med undervisningen og synes av temaene er spennende og lærerike. Vi ser også at mange som har fått undervisning kommer tilbake og benytter tilbudene på klinikken senere.

PREVENSJONSPERMEN

I 2017 utviklet vi også en ny og forbedret utgave av prevensjonspermen. Permen inneholder samtlige prevensjonsalternativer og informasjon om hvert enkelt produkt, oversikt over bidragsordningen for kvinner mellom 16 og 20 år, Pearl Index og illustrasjonsbilde av skjede og livmor slik at man kan demonstrere virkning av hormonell prevensjon samt plassering av spiraler/p-ring.

Prevensjonspermen er laget for å gi både veileder og pasient god oversikt, slik at pasienten lettere kan ta et selvbestemt og informert valg om prevensjonsmetode.

På forsommeren ble det designet og produsert 200 permer. Disse forsvant raskt. 184 av permene ble bestilt og sendt ut til helsestasjoner i hele landet og 4 ble gitt til studentorganisasjonen MSO i julegave.

I 2017 lagde vi 200 prevensjonspermer som nå er i bruk over hele landet. Permene gir både pasienter og helsepersonell komplett oversikt over prevensjonsalternativer.

Kurs og hospitering

Et av Sex og samfunns hovedmål er å dele vår kompetanse med helsepersonell over hele landet. Vi gjør dette på flere måter, blant annet gjennom å holde kurs og gi tilbud om hospitering ved klinikken.

KURS

Sex og samfunn holder årlig undervisning og kurs for studenter og helsepersonell ved universiteter, høyskoler, sykehus, kommunehelsetjenesten og for andre organisasjoner som lege-, helsesøster- og jordmorforeningen og apoteker. I 2017 ble det avholdt 85 kurs over hele landet for flere tusen deltakere i ulike faggrupper.

HOSPITERING FOR HELSEPERSONELL

I over 20 år har Sex og samfunn tatt imot helsepersonell og studenter fra hele landet. Gjennom denne ordningen formidler vi kunnskap om seksualitet og seksuell helse, og samtidig mottar Sex og samfunn impulser om hvordan

arbeidet på dette feltet foregår i andre deler av helsevesenet. Ordningen er en av Sex og samfunns viktigste ressurser for å få delt erfaringer og kunnskap fra klinikken, og til å bidra til kompetanseheving for helsepersonell som jobber innen seksuell og reproduktiv helse.

Tilbudet er svært populært og godt kjent i fagmiljøet. Vi har lange ventelister og ved utgangen av 2017 sto nærmerer 150 søkere på venteliste. I løpet av hele 2017 har vi hatt 144 hospitanter fra hele landet hos Sex og samfunn. Delta-kerne som fikk plass har gitt svært gode tilbakemeldinger gjennom evalueringen av ordningen.

Hospitantene får over to dager et innblikk i hvordan Sex og samfunn jobber med seksuell og reproduktiv helse for unge. Ved ankomst første dag gis hospitantene en omvisning på klinikken, og deretter har de observert konsultasjonene på kveldsklinikken. Dag 2 får hospitanten bli med på Sex og samfunns seksualitetsundervisning for en klasse i Osloskolen.

KURS FRA SEX OG SAMFUNN

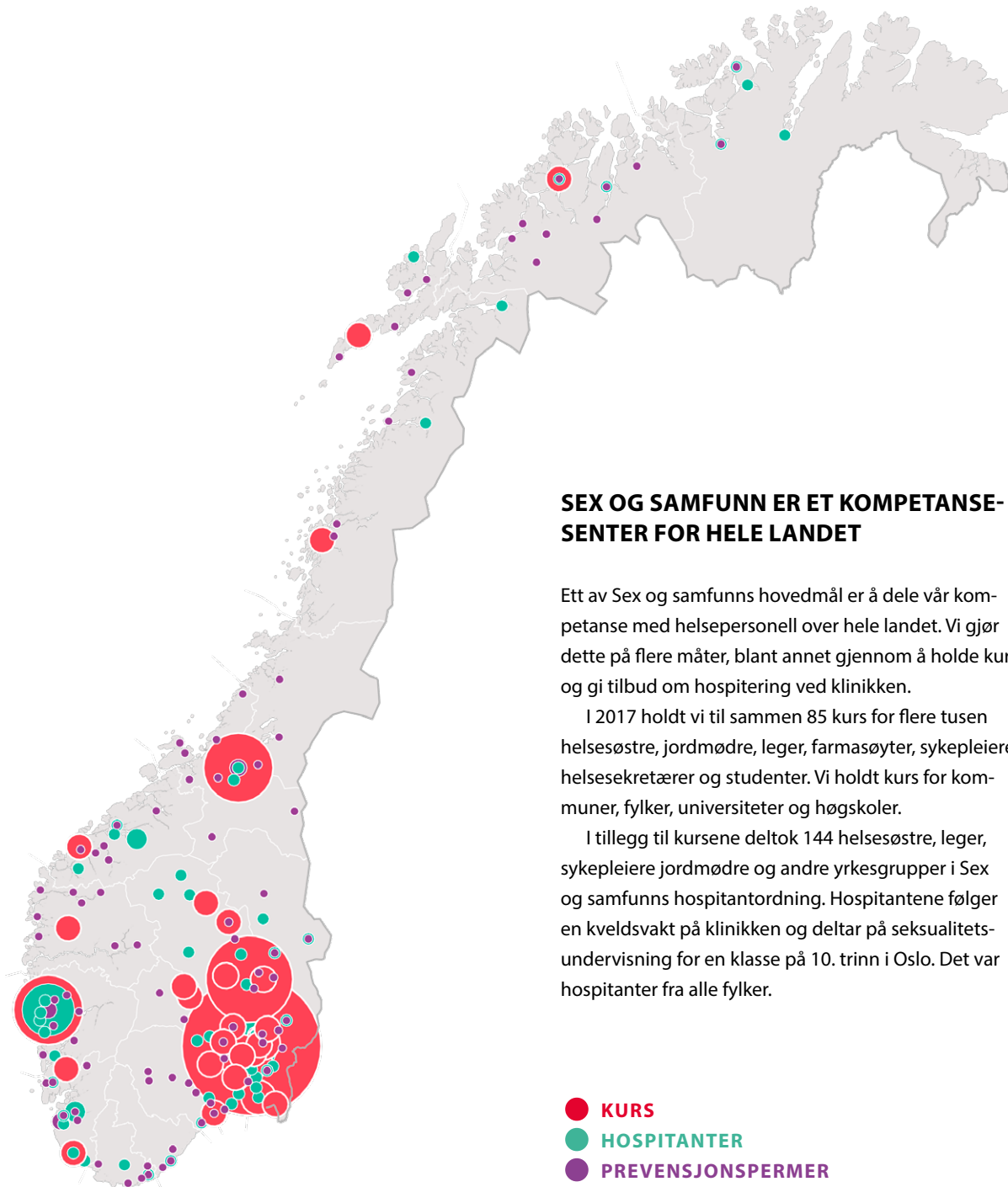
Trenger du en foredragsholder eller undervisning til en fagdag? Sex og samfunn tilbyr kurs innenfor emnene:

- prevensjon
- reseptforskrivning
- seksuelt overførbare infeksjoner
- praktisk gynekologi
- cervixcytologi og HPV
- seksualundervisning
- minoriteter og seksualitet
- seksualitet og sykdom/funksjonshemming
- sex og psyke
- hvordan snakke med ungdom
- sexuality in Norway
- seksualitet og sykepleie
- trans/kjønnsidentitet
- seksuell identitet
- kjøp/salg/bytte av sex

God struktur på klinikken med veldig mange besøkende. Er imponert over hvor mye dere gjør der, samt hvor dyktige ansatte dere har. Det var veldig morsomt og få delta på så mange forskjellige konsultasjoner på én kveld. En sann glede å få oppleve dette, synd at kvelden gikk så fort :-)

Helsesøster på hospitering

Metodebok for seksuell helse

Metodebok for seksuell helse er et medisinsk oppslagsverk for leger, helsesøstre, jordmødre og annet helsepersonell som jobber med prevensjon, seksuelt overførbare infeksjoner og annen tematikk innenfor seksuell og reproduktiv helse.

Metodeboka har siden 1971 vært unik i sitt slag, og har blitt tykket opp i mange tusentalls eksemplarer. I 2016 ble eMetodebok lansert som en gratis og nettbasert versjon av Metodeboka. Se statistikk for eMetodebok på side 21.

FRA HÅNSKRIFT TIL NETT

Sex og samfunn har helt siden oppstarten i 1971 hatt en egen metodebok. Den første versjonen var en plastperm med håndskrevne ark, og var kun for internt bruk. I 1992 kom den første utgaven for salg – en ringperm med et løsarksystem.

I 1998 kom den første utgaven i bokform, som senere har blitt revidert flere ganger. I april 2016 ble eMetodebok lansert som en elektronisk versjon. eMetodebok er gratis takket være støtte fra Helsedirektoratet.

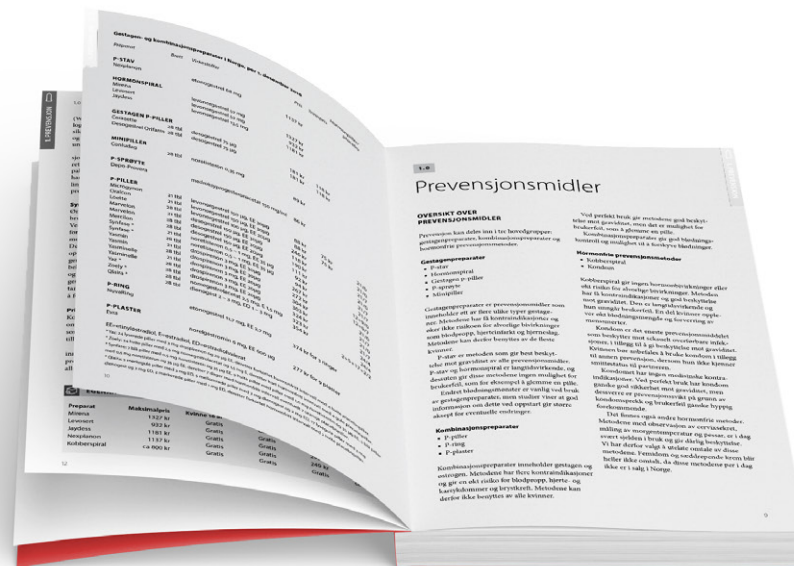
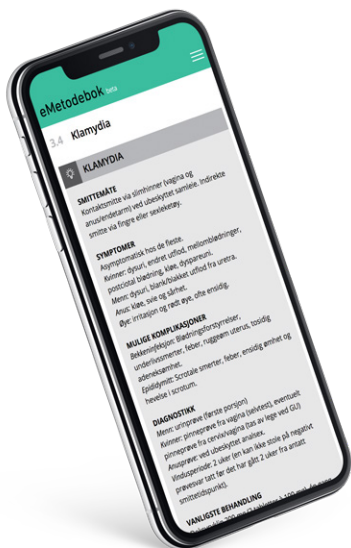
HELE LANDETS OPPSLAGSVERK

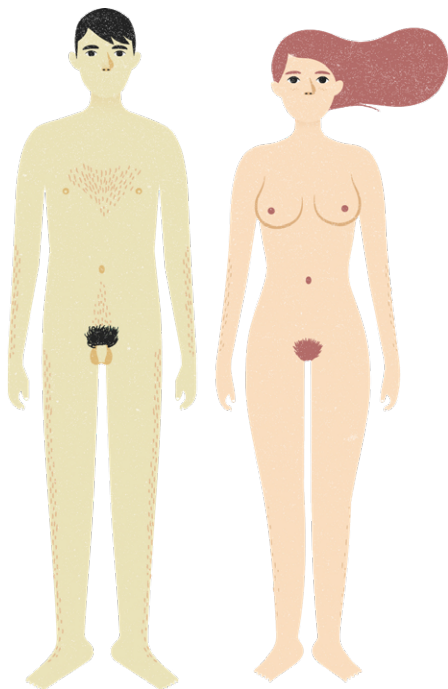
Metodeboka brukes daglig av helsepersonell i hele landet. Vi får stadige tilbakemeldinger om innholdet, og har fått brukertestet og tilpasset innholdet gjennom mange år. Samtidig som boka gir raske svar og et overblikk, går den også grundigere inn i flere av temaene. Boka er derfor pensum for medisiner-, sykepleier-, jordmor- og helsesøsterstudenter ved flere høyskoler og universiteter i landet.

KVALITETSSIKRET INNHOLD

Innholdet i boka er kvalitetssikret på flere måter. Vi har tatt utgangspunkt i norske og utenlandske retningslinjer og større oppslagsverk. I tillegg har vi supplert med studier og forskningsrapporter, der det har vært nødvendig. Vi har også hatt eksterne eksperter som har revidert innholdet.

Metodebok for seksuell helse omtales ofte som «gullstandarden» for helsestasjon for ungdom. Helsedirektoratet peker også på Sex og samfunns metodebok som en viktig og relevant kilde til oppdatert kunnskap om prevensjonsveiledning, -rekvirering og -administrering.

HVA LURER HELSEPERSONELL PÅ?

Topp 10 leste sider på www.emetodebok.no i 2017:

1. Hormonspiral
2. Prosedyre for innsetting og fjerning av p-stav
3. Prosedyre for innsetting og fjerning av spiral
4. P-piller
5. Pasientinformasjon om prevensjon
6. P-stav
7. Bakteriell vaginose
8. Genital mykoplasma
9. Urinveisinfeksjon
10. Kobberspiral

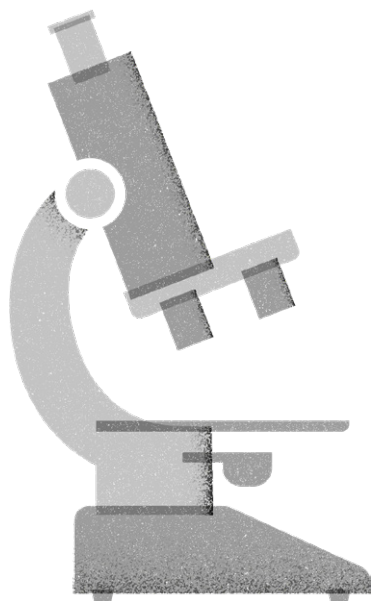
Mest populær var artikkelen om hormonspiral som ble lest 36 807 ganger i løpet av 2017. Artiklene i eMetodebok ble til sammen lest 403 565 ganger i 2017.

Det var til sammen 86 083 unike brukere.

METODEBOKA GIR SVAR

Disse svarene finner du i Metodeboka:

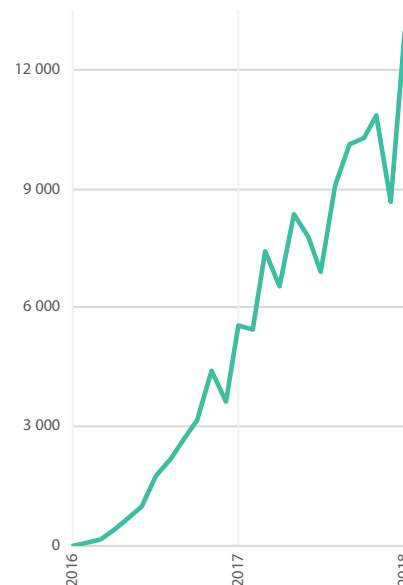
- Hva er klamydiabehandling for gravide?
- Hvordan tas en halsprøve for gonorré?
- Hvor tidlig etter et samleie kan en syfilisprøve tas?
- Hvordan stiller du diagnosen bakteriell vaginose?
- Hvilke råd gir du til en kvinne som har glemt en p-pille, er hun fortsatt trygg mot graviditet?
- Hvor tidlig etter abort kan kvinnen starte med spiral?
- Kan en kvinne med p-stav og uregelmessige blødninger bruke p-piller i tillegg for å stanse de uregelmessige blødningene?
- Hvilke behandlingsalternativer finnes det for fimose (trang forhud)?
- Hvordan skal p-stav settes inn og tas ut?

WWW.EMETODEBOK.NO

Metodebok for seksuell helse er et medisinsk oppslagsverk for leger, helsesøstre, jordmødre og annet helsepersonell som jobber med prevensjon, seksuelt overførbare infeksjoner og annen tematikk innenfor seksuell og reproduktiv helse.

Papirversjonen av Metodeboka har siden 1971 vært unik i sitt slag, og har blitt tykket opp i mange tusentalls eksemplarer. I april 2016 ble eMetodebok lansert som en elektronisk versjon. eMetodebok er gratis takket være støtte fra Helsedirektoratet.

Unike brukere av emetodebok.no per måned fra lansering i 2016

Mer enn 86 000 unike brukere var innom emetodebok.no i 2017. Nettsidene er primært rettet mot helsepersonell. Innholdet er basert på Metodebok for seksuell helse.

Disse 86 000 brukerne leste til sammen over 400 000 sider. Den mest leste informasjonen er prevensjon og pasientinformasjon.

De mest leste sidene var om prevensjonsmidler (lest 37 988 i 2017), prosedyrer for innsetting av p-stav (25 295) og spiral (18 484), standardiserte journalvedlegg (16 561) og pasientinfo om prevensjon (14 064).

HFU-dagen 2017

Sex og samfunn hadde i 2017 gleden av å invitere til den aller første landsomfattende konferansen for helsestasjon for ungdom (HFU) i Norge. Nesten 300 helsesøstre, jordmødre og leger fra hele landet møttes på Riksscenen 5. september.

Hovedgrunnen til at HFU-dagen ble arrangert er at det har manglet en landsdekkende fagkonferanse for alle som jobber på helsestasjon for ungdom, i skolehelsetjenesten eller med seksuell og reproduktiv ungdomshelse. Dessuten ønsket vi å skape et forum for faglig påfyll, utveksling av erfaringer og det gode møtet med kollegaer fra andre steder i landet.

Konferansen ble åpnet av Arild Johan Myrberg i Helse-direktoratet som presenterte nye tall om ungdomshelse. Britt-Ingjerd Nesheim, spesialist i fødselshjelp og kvinnesykdommer, professor emerita ved Universitetet i Oslo, styreleder i Sex og samfunn snakket deretter om preven-

sjonshistorien og om p-pillen som fylte 50 år i Norge i 2017. Tore Holte Follestad, sykepleier og spesialist i sexologisk rådgivning NACS og assisterende daglig leder på Sex og samfunn holdt en forelesning om tips til konsultasjoner med ungdom. Marius Johansen, lege og medisinsk faglig ansvarlig på Sex og samfunn snakket om prevensjon i en moderne tid, og presenterte nytt om retningslinjer for bruk av nødprevensjon, samt en oppdatering om SOI. Marit Myreng fra Røde Kors ungdom og Ask Aleks Berglund, politisk nestleder i Skeiv Ungdom, snakket om hvordan ungdom ønsker å bli møtt og om hvordan de faktisk blir møtt av helsepersonell, i konsultasjoner som omhandler smittesjekk og seksuell helse.

Vi mener det er på høy tid at seksuell og reproduktiv ungdomshelse løftes til et nasjonalt nivå ved etablering av en årlig konferanse, og planlegger HFU-dagene 2018 på Riksscenen i Oslo 3. og 4. september.

VIL DU VÆRE MED PÅ HFU-DAGENE 2018?

Aktuell og oppdatert kunnskap om seksualitet, prevensjon og SOI, samt nye tips og verktøy for bedre konsultasjoner og oppfølging av pasientene.

Vi tror på verdien av faglig påfyll, utveksling av erfaringer og det gode møtet med kollegaer fra andre steder i landet. Vi mener det er på høy tid at seksuell og reproduktiv ungdomshelse løftes til et nasjonalt nivå ved etablering av en årlig konferanse.

Riksscenen i Oslo
3. og 4. september 2018

Veldig informativt og variert opplegg om aktuelle tema. Supert med quiz! Godt å kunne samle fagpersoner med fokus på HFU. Det er ikke mange forum for det. Vær så snill og lag en ny kongress til neste år! Og utvid til to dager!

Helsesøster, deltager på HFU-dagen

PÅVIRKNINGSARBEID

Siden Sex og samfunn ble etablert for 46 år siden har vi hatt en viktig politisk stemme innen feltet seksuell og reproduktiv helse og rettigheter. Denne stemmen er ytterligere styrket de siste årene, blant annet med stadig flere utspill i mediene og en økning i antall politiske høringsinnspill.

POLITISKE SAKER

I 2017 jobbet vi for følgende tre kjernesaker i vårt politiske arbeid

- Bedre seksualitetsundervisningen i skolen, og at undervisningen starter tidligere og gis hyppigere enn i dag. De som skal undervise om seksualitet må både ha kunnskap om seksualitet, og de må vite hvordan de snakker med unge om temaet.
- Styrking av helsestasjon for ungdom, slik at alle unge over hele landet får god tilgang til helsestasjoner for ungdom. Dette inkluderer gode åpningstider og tilgjengelig helsepersonell. Vi ønsker også at ansatte ved helsestasjonene har kunnskap og kompetanse om seksualitet og seksuell helse.
- Bedre tilgang til prevensjon for unge under 16 år gjennom utvidet forskrivningsrett for helsesøstre og jordmødre slik at de kan skrive ut prevensjon til unge under 16 år og gjennom å utvide statens subsidieordning for prevensjon slik at også unge under 16 år inngår i denne ordningen.

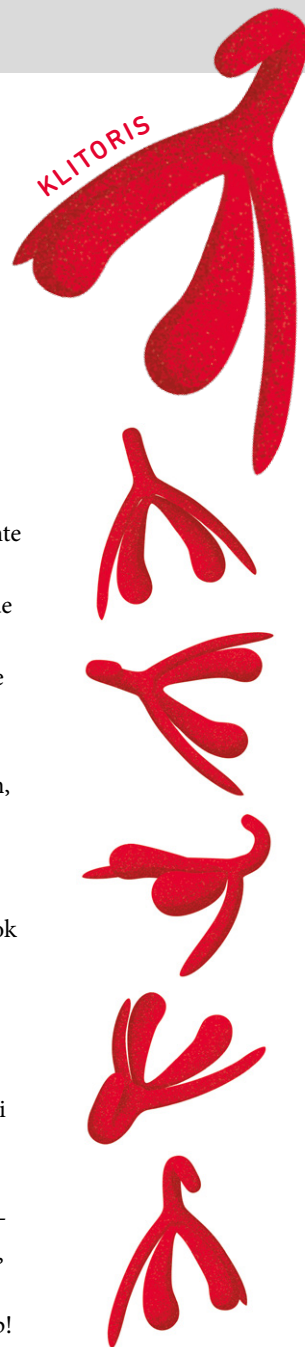
KLITORIS – ET ORGAN SOM KUN ER TIL FOR NYTELSE

Ordet klitoris kommer fra gammelgresk og betyr «liten ås». Men denne lille åsen er bare toppen av isfjellet. Folk flest, inkludert helsepersonell, tror klitoris kun består av en liten tapp. I tillegg finnes altså de mindre kjente delene – en stor kropp (eller to armer) og to klitorisputer som strekker seg ned på hver side av skjeden.

Klitoris er et svamplegeme som, på samme måte som penis, fylles med blod og vokser i størrelse ved seksuell opphisselse. Dette er viktig informasjon, for både kvinner og menn, for å øke den seksuelle nytelsen for kvinner.

I løpet av Arendalsuka delte vi ut over 100 modeller av klitoris. Kun fem personer visste hvilket organ det var. På spørsmål på Facebook svarte folk blant annet kleshenger, drivanker, knagg, Pokemon, heklenål og eggstokker.

På bakgrunn av dette satte vi fokus på dette nytelsorganet og klitoris fikk fokus på årets digitale julekalender og årets julekort. Vi har holdt foredrag på Pecha Kucha og på vår egen HFU-dag. Og vi har delt ut tusenvis av klitoris til personer som holder seksualitetsundervisning, helsepersonell, lærere, foreldre, ungdommer, politikere, og folk flest. Og alle har lovet å være med å spre det glade budskap!

Vi delte ut mange tusen klitorismodeller i 2017. Flere må lære mer om klitoris!

Skamløsdagen

I 2017 arrangerte vi Skamløsdagen for første gang, med stor suksess! Arrangementet fant sted på Riksscenen i Oslo, der en hel dag var dedikert til temaet skam og skamløshet. Else Kåss Furuseth var konferansier, og åpnet dagen med en samtale med Oslos ordfører Marianne Borgen om hva folk skammer seg over i storbyen Oslo, og hvordan vi sammen kan gjøre Oslo til en skamløs by.

Deretter kom debatter og andre innslag om skam og skamløshet som perler på en snor. HKH Kronprinsesse Mette Marit var invitert, og fulgte deler av dagen fra salen. Dagen ble avsluttet med utdeling av Skamløsprisen. Årets pris gikk til Vi Tror Deg-Stiftelsen som jobber for å forebygge voldtekt og ivareta mennesker som har vært utsatt for overgrep.

Skamløsprisen har blitt delt ut i to år. Vinnerne får 10 000 kr og en skulptur.

NASJONAL UNDERSØKELSE BLANT ELEVER

Sammen med TNS Kantar (tidligere TNS Gallup) har vi gjennomført en nasjonal undersøkelse om seksualitetsundervisning blant nesten 2500 elever på 10. trinn/1. trinn vgs. Hovedfunnene fra undersøkelsen:

- 70 % ønsker mer seksualitetsundervisning i skolen.
- 45 % sier at de gjennom hele skoleforløpet kun har hatt en til tre timer seksualitetsundervisning
- 75 % har hatt under 8 timer i løpet av hele grunnskolen
- 80 % mener at god seksualitetsundervisning på skolen er viktig for å få et godt forhold til egen kropp.

TNS Kantar har tidligere også gjennomført en undersøkelse blant undervisere om samme tema. Resultatene fra disse to undersøkelsene gir et godt grunnlag for å si noe om seksualitetsundervisningen i Norge i dag.

TNS Gallup oppsummerte at «det er sjelden en ser at en undersøkelse blir så godt mottatt av målgruppen som denne. De fleste mente det var en bra undersøkelse med gode og viktige spørsmål.» I undersøkelsen sa halvparten av elevene at det var flere tema de savnet i seksualundervisningen på skolen. Det som i første rekke ble nevnt var sex generelt, voldtekt, overgrep, grenser, kjønnsidentitet/-identitet, graviditet, debut og abort.

SKJEDEKRANSEN

Sex og samfunn har i mange år jobbet for å avkrefte myten om jomfruhinna. Dette gjør vi gjennom opplysningsarbeid i media, til pasienter på klinikken og i seksualitetsundervisningen.

I år sendte lege trine Aarvold en skriftlig klage til leksikongiganten Britannica om deres bruk av ordet jomfruhinne og beskrivelse av denne. Etter å ha behandlet klagen, endret leksikonet sin beskrivelse. Også Store norske leksikon har endret sin artikkel fra «jomfruhinne» til «skjedekrans», og fjernet beskrivelsen av hudfolden som en dekkende hinne som kan si noen om hvorvidt en person er jomfru eller ikke.

NRK Norge

Siste nytt Dokumentar Klima NRK Ytring

Leksikon-gigant endrer «jomfruhinne»-beskrivelse etter NRK-saker

– Jeg skalv av glede da jeg fikk beskjeden, sier lege Trine Aarvold, som står bak en klage omtalt i forrige uke.

29. nov. 2017 kl. 20:37 – oppdatert 29. nov. 2017 kl. 20:37 Del

Mange tror at «jomfruhinnen» er en hinne som ødelegges ved første samleie, og at det derfor er [mulig å sjekke om kvinner har debutert seksuelt](#).

Lege Trine Aarvold i Sex og samfunn sendte inn en skriftlig klage til Britannica tidli... [Vis mer](#)

KJØNNSMANGFOLDSDAGEN

Lørdag 22. april inviterte Sex og samfunn til Kjønnsmangfoldsdag på Anker Hotel i Oslo, og vi talte 40 personer som deltok på arrangementet. Målet for dagen var å samle mennesker som er opptatt av kjønn og identitet, både fra et bruker- og et fagperspektiv.

Kjønnsmangfoldsdagen ble høytidelig åpnet av Geir Lippestad, byråd for næring og utvikling i Oslo. Både forskere, transpersoner, LDO og behandlere holdt korte appeller/innledninger om aktuelle tema, og vi fikk tid til gode diskusjoner og sosialt samvær. Arrangementet ga oss alle muligheten til å bli kjent med, og få et ansikt på, organisasjoner og fagfolk.

POLITISKE INNSPILL

Skriftlige og muntlige innspill er en sentral del av vårt politiske påvirkningsarbeid. De siste årene har Sex og samfunn hatt som mål å utarbeide felles innspill med andre relevante aktører der dette er fruktbart.

Egne høringsuttalelser

- Innspill til forslag til forskrift om kommunenes helsefremmende og forbyggende arbeid i helsestasjon -og skolehelsetjenesten
- Høringsuttalelse vedr. fagfornyelsen – andre runde innspill til kjerneelementer i skolefagene
- Høringsuttalelse vedr. Fagfornyelsen – andre runde innspill til kjerneelementer i skolefagene -innspill i kontekst av høringsbrev
- Innspill til Stortingets Familie- og kulturkomité vedrørende Lov om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Diskrimineringsnemnda (diskrimineringsombudsloven) og lov om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven)
- Muntlig innspill til høring i Stortingets justiskomité om Representantforslag om flere tiltak for å beskytte barn mot pornografi
- Innspill til Forslag til ny forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

Innspill i samarbeid med SRHR-nettverket

- Høringssvar forslag om endring i abortforskriften
- Høringssvar forslag til ny generell del av læreplanverket for grunnopplæringen
- Innspill vedr arbeid med å styrke helsetilbudet til personer med kjønnsidentitetsutfordringer
- Fagfornyelsen – innspill til kjerneelementer i skolefagene og integrering av tverrfaglige tema

Andre samarbeidsprosjekter

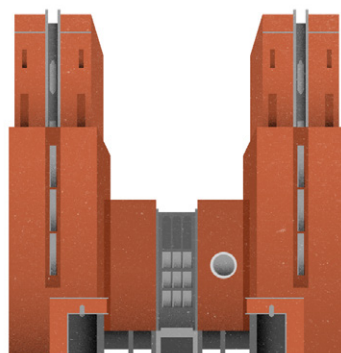
- Opprop til helse- og omsorgsdepartementet med oppfordring om bedre tilgang til prevensjon for de under 16. Oppropet er et felles opprop fra Landsgruppen av helsesøstre NSF, NSF Jordmordforbundet, Den norske jordmordforening, Amatheia, Sex og Politikk, Sex og samfunn, KrFU, Grønn Ungdom, Rød Ungdom, Unge Venstre, AUF, Senterungdommen, Sosialistisk Ungdom og Unge Høyre.

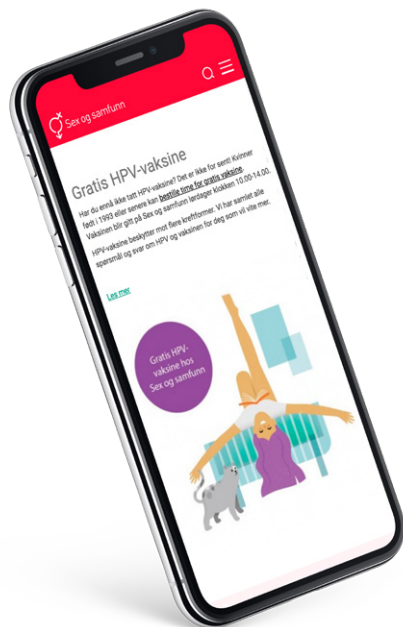
SEX OG SAMFUNNS UNGDOMSGRUPPE

Sex og samfunns ungdomsgruppe bidrar med brukermedvirkning og innspill fra målgruppa. Gruppa skal fungere som en bindeledd for å nå ut til Sex og samfunns målgrupper, primært til pasientgruppa, men også til beslutningstakere og samarbeidspartnere.

I 2017 har ungdomsgruppa blant annet bidratt med:

- Bidratt med gjennomføring og analysing av brukerundersøkelser blant pasienter på klinikken og elever som har fått seksualitetsundervisning
- Gitt innspill til Helsedirektoratets arbeidsprosess for en ny kondomkampanje.
- Vært med i juryen for Skamløsprisen
- Deltatt i NRK-programmet «Jævla Homo»

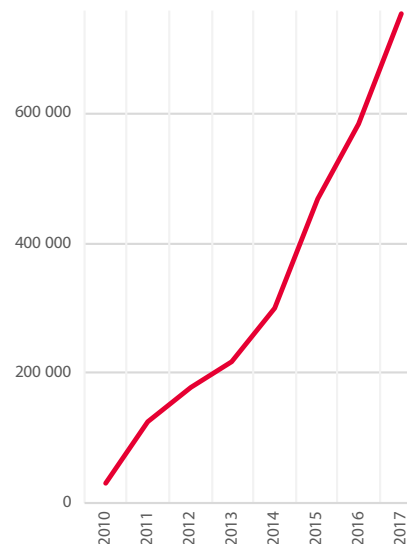

WWW.SEXOGSAMFUNN.NO

Sex og samfunns nettsider er svært hyppig brukt og ble i løpet av 2017 besøkt nesten 1,9 millioner ganger. Mest populær var artikkelen om p-stav som ble lest 133 681 ganger.

Nettsidene inneholder blant annet informasjon om tilbudene ved senteret, åpningstider, timebestilling, chat og oppdatert faktainfo om kropp, sykdommer, prevensjon, seksualitet graviditet og abort. I tillegg til hoveddelen, som er rettet mot pasienter eller brukerne, er det en egen del med tilbud og ressurser rettet mot helsepersonell og andre fagpersoner.

Unike brukere av sexogsamfunn.no per måned siste sju år

Mer enn 750 000 unike brukere var innom nettsidene i 2017. Nettsidene når ut til et svært bredt publikum, langt flere enn dem som er innom klinikken.

Disse brukerne leste til sammen 1,9 millioner sider. Den mest leste informasjonen er om prevensjon og sykdommer, men også faktatekstene om kropp og sexologi er mye lest.

Blant prevensjonsmidlene var informasjonen om p-stav mest lest (lest 133 681 ganger i 2017). Deretter fulgte p-piller (96 478), hormonspiral (95 305), kobberspiral (39 315) og p-ring (35 783).

Blant sykdommene var klamydia mest lest (lest 121 633 ganger i 2017). Deretter fulgte herpes (89 764), gonorré (47 267), mykoplasma (45 314), kjønnsvorter (38459) og hiv (26 763).

Innholdet på sexogsamfunn.no spenner vidt. Les og lær!

